

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روان‌شناسی

رشته روان‌شناسی اسلامی گرایش مثبت‌گرا

پایان‌نامه کارشناسی ارشد

مؤلفه‌های انگیزش پیشرفت بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما

جناب حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر محمدصادق شجاعی

دانش‌پژوه

سید علی اشرف‌زاده

آبان ۱۴۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صورۃجلسہ دفاع

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روان‌شناسی

رشته روان‌شناسی اسلامی گرایش مثبت‌گرا

پایان‌نامه کارشناسی ارشد

مؤلفه‌های انگیزش پیشرفت بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما

جناب حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر محمدصادق شجاعی

دانش‌پژوه

سید علی اشرف‌زاده

آبان ۱۴۰۰

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی مؤسسه است.

اینجانب سید علی اشرف زاده دانش پژوه رشته روان شناسی اسلامی گرایش مثبت گرا مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه ام با موضوع:

مؤلفه های انگیزش پیشرفت بر اساس منابع اسلامی

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود:

۱. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه با چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.
۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانش پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:
«کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته روان شناسی اسلامی گرایش مثبت گرا است که در سال ۱۴۰۰ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی جناب حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدصادق شجاعی از آن دفاع شده است».
۳. به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضاء

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب **سید علی اشرفزاده** فرزند **سیدعباس** متولد **کرمان** به شماره شناسنامه **۱۱۵۰** صادره از **کرمان** به شماره دانش پژوهی **۹۵۱۱۴۰۰۴** رشته **روانشناسی اسلامی** گرایش **مثبت‌گرا** متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگر آن‌که در این زمینه از آن‌ها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است.

این پایان‌نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم‌سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط موسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

سید علی اشرفزاده

امضاء

تقديم

پيشکش به آستان کامل ترين زوج عالم هستي، امام علي و حضرت زهرا (سلام الله عليهما)
و فرزند عزيزشان حضرت صاحب الزمان (ارواحنا لتراب مقدمه الفداء) که چشمها براي زيارت
صبحش بيدارند.

تقدیر و تشکر

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

از استاد گرامی جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدصادق شجاعی که شاگردی محضرشان از بزرگترین افتخارات زندگی علمی ام می باشد، و همچنین مسئولین دلسوز مؤسسه اخلاق و تربیت کمال تشکر را دارم.

خالصانه ترین سپاس را تقدیم می کنم به پدر عزیزم که با غیرت خود الفبای زندگی به من آموخت.

زیباترین تقدیر را هدیه می دهم به مادر فداکارم که از اول آفرینش، هیچ واژه ای نتوانسته مهر او را معنی کند.

از همسر عزیزم به پاس قدردانی از قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت و امنیت و آرامش و آسایش را برایم فراهم آورده است و همچنین فرزندان دلبندم که آسایش آنها آرامش من است کمال سپاسگزاری را دارم.

از درگاه خداوند منان، آرزوی سلامتی و توفیق روزافزون را برای همگان خواهانم.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف دستیابی به مؤلفه‌های انگیزش‌پیشرفت در منابع اسلامی، صورت گرفته است. روش به کار رفته در این پژوهش، "تحلیل کیفی محتوای متون دینی" (شجاعی، ۱۳۹۹) بود که برای فهم و استنباط آموزه‌های روان‌شناختی از منابع اسلامی کاربرد دارد. بدین منظور ابتدا مفاهیم و گزاره‌های مرتبط با انگیزش‌پیشرفت در منابع اسلامی بررسی و گردآوری شد. در مرحله بعد، مفاهیم و گزاره‌های گردآوری شده با استفاده از اصول پیش‌پردازش متن، مانند هم‌معنایی، چندمعنایی و حوزه‌معنایی مورد بررسی قرار گرفت و سرانجام، ۵ مؤلفه برای انگیزش‌پیشرفت شناسایی شد که شامل "میل به پیشتازی"، "فایده‌نگری"، "احتمال موفقیت"، "نیرومندی‌انگیزه" و "حمایت معنوی ادراک‌شده" است. سپس به منظور بررسی روایی محتوایی، مؤلفه‌ها و مستندات آن‌ها در قالب یک فرم نظرسنجی در اختیار ۱۳ نفر از کارشناسان حوزه علوم دینی و روان‌شناسی قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد تا نظر خود را در مورد برداشت‌های انجام شده از مستندات و مؤلفه‌های مفهومی بدست آمده برای انگیزش‌پیشرفت، در یک مقیاس چهار درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم مشخص کنند. نظر کارشناسان بررسی و یافته‌ها با دقت بالای ۰٫۸۵ درصد تأیید شد. بر اساس این پژوهش می‌توان انگیزش‌پیشرفت را زیرمجموعه انگیزش‌درونی دانست که معطوف به اهداف پیش‌رو در زندگی بوده و جهت‌گیری رفتار فرد را تعیین می‌کند.

کلیدواژه‌ها: انگیزش، انگیزش‌پیشرفت، روایی محتوایی، منابع اسلامی، روان‌شناسی اسلامی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم	۱
مقدمه	۲
۱-۱- بیان مسأله	۳
۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۶
۳-۱- پرسش‌های تحقیق	۷
۱-۳-۱- پرسش اصلی	۷
۲-۳-۱- پرسش فرعی	۷
۴-۱- تعریف مفاهیم	۷
۱-۴-۱- مؤلفه	۷
۲-۴-۱- انگیزش	۷
۳-۴-۱- انگیزش پیشرفت	۸
۴-۴-۱- منابع اسلامی	۹
فصل دوم: پیشینه و مبانی نظری پژوهش	۱۰
۱-۲- انگیزش پیشرفت در روان‌شناسی	۱۱
۱-۱-۲- نگاهی تاریخی بر روند نظریه‌ها و رویکردها در انگیزش پیشرفت	۱۱
۱-۱-۱-۲- رویکردهای نظری در انگیزش پیشرفت	۱۲
۱-۱-۱-۱-۲- نظریه مک‌کلند	۱۲
۲-۱-۱-۱-۲- نظریه اتکینسون	۱۷
۳-۱-۱-۱-۲- نظریه وینتر بوتوم	۱۸
۴-۱-۱-۱-۲- نظریه مورای	۲۰
۵-۱-۱-۱-۲- نظریه رابینز	۲۰
۶-۱-۱-۱-۲- نظریه واینر	۲۱
۷-۱-۱-۱-۲- نظریه برونزتین و مایر	۲۲
۸-۱-۱-۱-۲- نظریه هدف‌گرایی	۲۲
۹-۱-۱-۱-۲- نظریه نیکولز	۲۴
۱۰-۱-۱-۱-۲- الگوی هدف‌گرایی دویک	۲۵
۱۱-۱-۱-۱-۲- نظریه اندرو	۲۶

۲۹	۲-۱-۱-۱-۱۲- نظریه خود ارزشی
۳۰	۲-۲- انگیزش پیشرفت بر اساس منابع اسلامی
۳۰	۲-۲-۱- مفروضه‌های انگیزش پیشرفت در اسلام
۳۰	۲-۲-۱-۱- پیش فرض اول: وجود راه و مسیر
۳۱	۲-۲-۱-۲- پیش فرض دوم: پیمودن راه و مسیر
۳۲	۲-۲-۱-۳- پیش فرض سوم: رو به جلو بودن
۳۲	۲-۲-۱-۴- پیش فرض چهارم: هدفمند بودن راه
۳۳	۲-۲-۲- مبانی نظری انگیزش پیشرفت در اسلام
۳۴	۲-۲-۲-۱- مبانی معرفت‌شناسی
۳۴	۲-۲-۲-۱-۱- امکان شناخت یقینی
۳۴	۲-۲-۲-۱-۲- استفاده از تمامی ابزارهای شناخت
۳۵	۲-۲-۲-۲- مبانی هستی‌شناختی
۳۵	۲-۲-۲-۲-۱- خدامحوری
۳۶	۲-۲-۲-۲-۲- سنت‌های الهی
۳۶	۲-۲-۲-۳- مبانی انسان‌شناختی
۳۷	۲-۲-۲-۴- مبانی ارزش‌شناختی
۳۷	۲-۲-۳- اهداف پیشرفت انسانی در اسلام
۴۱	فصل سوم: روش و اجرای تحقیق
۴۲	۳- ۱- روش تحقیق
۴۳	۳- ۲- جامعه آماری تحقیق
۴۳	۳- ۳- نمونه تحقیق و شیوه نمونه‌گیری
۴۳	۳- ۴- روش گردآوری اطلاعات
۴۴	۳- ۵- ابزار گردآوری اطلاعات
۴۴	۳- ۶- تجزیه و تحلیل و تفسیر اطلاعات
۴۵	۳- ۷- مراحل عملی اجرای پژوهش
۴۵	۳- ۷- ۱- مرحله اول: مشاهده نظام‌مند
۴۵	۳- ۷- ۲- مرحله دوم: غرقه شدن در محتوا
۴۶	۳- ۷- ۳- مرحله سوم: صورت‌بندی داده‌ها

۴۶	۳-۷-۴ - مرحله چهارم: اعتبارسنجی یافته‌ها
۴۷	الف) شاخص روایی محتوا (CVI)
۴۸	ب) ضریب نسبی روایی محتوا (CVR)
۴۹	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش
۵۰	۴-۱- یافته‌های توصیفی
۵۰	الف) مفاهیم شناسایی شده مرتبط با انگیزش پیشرفت
۵۱	ب) نمایه جمعیت‌شناختی کارشناسان
۵۲	۴-۲- یافته‌های استنباطی
۵۲	۴-۲-۱- مؤلفه‌های شناسایی شده در این پژوهش
۵۳	مؤلفه اول: میل به پیشنازی
۵۸	مؤلفه دوم: فایده‌نگری
۶۲	مؤلفه سوم: احتمال موفقیت
۶۷	مؤلفه چهارم: نیرومندی انگیزه
۷۲	مؤلفه پنجم: حمایت معنوی ادراک شده
۷۷	۴-۲-۲- جدول اعتبارسنجی مولفه‌ها
۸۰	۴-۲-۳- مدل مفهومی انگیزش پیشرفت
۸۱	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۸۲	۵-۱- تفسیر نتایج مربوط به پرسش‌های پژوهش
۸۲	۵-۱-۱- تفسیر نتایج مربوط به پرسش اول
۸۹	۵-۱-۲- تفسیر نتایج مربوط به پرسش دوم
۹۰	الف) محدودیت‌ها
۹۰	ب) پیشنهادها
۹۲	فهرست منابع
۹۲	منابع فارسی
۱۰۱	منابع لاتین

فهرست جداول

جدول ۴-۱: مشخصات کارشناسان	۵۲.....
جدول ۴-۲: مؤلفه میل به پیشتازی	۵۸.....
جدول ۴-۳: مؤلفه فایده‌نگری	۶۲.....
جدول ۴-۴: مؤلفه احتمال موفقیت	۶۷.....
جدول ۴-۵: مؤلفه نیرومندی انگیزه	۷۲.....
جدول ۴-۶: مؤلفه حمایت معنوی ادراک شده	۷۷.....
جدول ۴-۷: نتایج روایی محتوایی مؤلفه‌های انگیزش پیشرفت	۷۷.....